

Petrolejové lampy

(Vyprahlé touhy)

Jaroslav Havlíček

I. část

Děj díla Příběh začíná narozením Štěpánky Kiliánové. Její dětství bylo propleteno divadlem, sněním a nevelkým počtem přátel. Okolní lidé ji nemají většinou moc v lásce, z důvodu jejího vzhledu a jejího drsného chování. Stála si za svými názory, které si uměla prosadit i přes společenskou nevhodnost. Žila v této době v podstatě dvojí život: na jednu stranu trávil čas se svými bratranci na statku, na stranu druhou byla nucena trávit čas s holčičkami z podobně honosných rodin.

Během svého dospívání o Štěpánku nejeví zájem moc nápadníků z důvodu jejího vzhledu. I přes její touhu mít muže a děti jí většina známostí moc dlouho nevydrží. Ani zdánlivá známost s Pavlem Malinou nakonec nedopadá.

Pavel Malina se vydává studovat a následně se připojuje k armádě. Zde se z něj stává líným a rozhazovačným. Pouze pije, kouří, a využívá velice rychlých známostí. Rozhazuje všechny peníze, a tak je statek nucen platit všechny jeho dluhy, čímž začíná chátrat. Nakonec se vrací zchátralý, zanedbaný a zničený.

Po návratu domů na statek se Pavel dozvídá, že zbytek domácnosti se chce zbavit jejich největší přítěže, tedy jeho. Pavel však přichází s revolučním řešením, jak statku navrátit jeho původní slávu. Jeho plánem se stane taktická svatba se Štěpánkou Kiliánovou, která je velice dobře majetně zajištěna. Zbytku rodiny se tento nápad líbil, a tak se Pavel vydal ke Kiliánům na námluvy. Přišel a egoisticky oznámil Štěpánce svůj plán. Ta sice byla zaskočená, každopádně vzhledem k touze po manželovi a k ne již nízkému věku nakonec na dohodu kývne.

Po svatbě ale Štěpánka naráží na krutou realitu. Pavel se vyhýbá jakémukoliv intimnímu kontaktu, což Štěpánku deprimuje. Nakonec se dozvídá, že má pohlavně přenositelnou chorobu. Tím se definitivně rozplývají všechny její sny o dětech.

Postupem času se Pavlův stav stále více zhoršuje a ze Štěpánky se stává pravá selka starající se o statek. Situaci ani neusnadní smrt Štěpánčina otce, po které se začne Pavlův fyzický i mentální stav rapidně zhoršovat, do doby kdy se dočista nezblázní. Po mnoha událostech se Jan rozhodne odvézt bez vědomí Štěpánky Pavla do ústavu. Štěpánka se snaží jej dostat zpět, ovšem kvůli jeho stavu to již není možné. Několik měsíců na to Pavel umírá.

Příběh končí otevřeným koncem, kdy ovdovělá Štěpánka stále doufá v děti a Jana napadá možnost to dát s ní dohromady. Nicméně výsledek tohoto uspořádání již není jasný.

Téma a motiv Zničení životních snů a setkání s realitou; petrolejové lampy, statek, vesnický život, majetek, sny, zklamání

Časoprostor Jilemnice a Vejrychovsko; pozdní 2. pol. 19. stol. a přelom 19. a 20. stol.

Kompoziční výstavba chronologický děj

Literární druh a žánr epika, próza, psychologický román

II. část

Vypravěč er forma, vševědoucí vypravěč

Postavy

Štěpánka Kiliánová hlavní postava, tlustá, nepřitažlivá, milá, snílek, zničená osudem

Pavel Malina manžel Štěpánky, rozlitaný, nerozvážný, rozhazovačný, vypočítavý

Anna Kiliánová (Malinová) matka Štěpánky, hodná, starostlivá, přeje si to nejlepší pro svoji dceru

Stavitel Kilián otec Štěpánky, rázný avšak starostlivý, snaživý

Starý Malina otec Jana a Pavla, bratr Anny, primární zájem o blaho jeho statku

Jan Malina rozumný, rozvážný, zamilován do služebné

Vyprávěcí způsob spisovná mluva, alegorie, odborné termíny, personifikace, metafora, slova se socialistickým zabarvením

Typy promluv dialogy a vnitřní monology

III. část

Jazykové prostředky a jejich funkce převážně spisovný, působivý, popisy prostředí

Tropy a figury a jejich funkce metafora (*Zmučená kostra se táhla od stolu ke skříni.*), ironie („*Hospodařit? Copak ty chceš také hospodařit?*“), personifikace (*Jaro se ohlašovalo.*)

Kontext autorovy tvorby

- 1. polovina 20. století, Československo
- tvorba za druhé světové války
- meziválečná psychologická próza
- rozkvět meziválečné psychologické prózy z důvodu odvedení pozornosti od reality (doba okupace)

Jaroslav Havlíček

- 3. února 1896 – 7. dubna 1943
- český spisovatel psychologické prózy
- narozen v Jilemnici, studium v Praze
- účastnil se bojů v Rusku, Itálii a na Slovensku
- smrt na zánět mozkových blan
- Neviditelný, Vlčí kůže

Literární/obecně kulturní zasazení

Jarmila Glazarová Vlčí jáma

Vladislav Vančura Rozmarné léto (imaginativní próza)